

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 708/2017-18

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 15. novembra 2017 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Lajosa Mészároša (sudca spravodajca) predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKČIA], [REDAKČIA], zastúpenej advokátskou kanceláriou A3 advokátska kancelária, s. r. o., Partizánska 25, Trenčín, v mene ktorej koná advokátka JUDr. Katarína Hunčíková, vo veci namietaného porušenia základného práva domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Prievidza v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 154/2011 a postupom Krajského súdu v Trenčíne v konaní vedenom pod sp. zn. 17 Co 113/2015, 17 Co 119/2015 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKČIA] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 30. októbra 2017 doručená sťažnosť [REDAKČIA] (ďalej len „sťažovateľ“) vo veci namietaného porušenia základného práva domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej

republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Prievidza (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 154/2011 a postupom Krajského súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 17 Co 113/2015, 17 Co 119/2015.

2. Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľka je žalovanou v občianskoprávnom konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 9 C 154/2011 o vrátenie daru vo veci žalobcov v 1. rade [REDAKOVANÉ] a v 2. rade [REDAKOVANÉ], pričom návrh na začatie konania bol na okresnom súde podaný 29. septembra 2011.

2.1 Okresný súd rozsudkom (v poradí druhým) č. k. 9 C 154/2011-216 zo 4. septembra 2014 (ďalej aj „rozhodnutie súdu prvej inštancie“ alebo „rozsudok okresného súdu“) zamietol návrh žalobcov, ktorí žiadali vydať spoluvlastnícky podiel vo veľkosti 1/2 na nehnuteľnostiach a na rodinnom dome. Rozhodol tak o ich návrhu, ktorým sa domáhali ako darcovia na základe § 630 Občianskeho zákonníka vrátenia daru od sťažovateľky (žalovanej) ako obdarovanej z dôvodu jej správania sa voči žalobcom, ktoré malo byť v hrubom rozpore s dobrými mravmi. Žalobcovia boli povinní spoločne a nerozdielne nahradiť sťažovateľke trovy konania v sume 99,50 €. Okresný súd úspešnej sťažovateľke teda priznal len náhradu súdnych poplatkov, pretože zaplatenie plnej uplatnenej náhrady trov konania vo výške 5 695,30 € by existenčne ohrozilo žalobcov, a teda boli splnené dôvody hodné osobitého zreteľa. Následne uznesením č. k. 9 C 154/2011-236 z 1. decembra 2014 (ďalej aj „uznesenie okresného súdu“) zamietol aj návrh sťažovateľky na opravu výroku a odôvodnenia rozhodnutia súdu prvej inštancie (rozsudok č. k. 9 C 154/2011-216) týkajúceho sa trov konania.

2.2 Krajský súd rozhodujúci o odvolaní žalobcov, ako aj sťažovateľky proti rozsudku súdu prvej inštancie rozsudkom č. k. 17 Co 113/2015-257 zo 17. februára 2016 rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku vo veci samej potvrdil a vo výroku o trovách konania zmenil tak, že žalobcovia boli povinní spoločne a nerozdielne zaplatiť sťažovateľke náhradu trov konania v sume 1 133,30 €, ako aj trovy odvolacieho konania v sume 149,85 €

pozostávajúcej z trov právneho zastúpenia. Krajský súd zároveň uznesením č. k. 17 Co 119/2015-261 zo 17. februára 2016 potvrdil uznesenie okresného súdu č. k. 9 C 154/2011-236 z 1. decembra 2014, ktorým bol zamietnutý návrh sťažovateľky na opravu písomného vyhotovenia rozhodnutia súdu prvej inštancie vo výroku o trovách konania.

2.3 Proti rozhodnutiam odvolacieho súdu sťažovateľka podala dovolanie, a to proti rozsudku krajského súdu v pozmeňujúcej časti týkajúcej sa trov konania a proti potvrdzujúcemu uzneseniu krajského súdu v celom jeho rozsahu. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) uznesením sp. zn. 2 Cdo 176/2016, 2 Cdo 177/2016 z 29. júna 2017 (ďalej aj „uznesenie najvyššieho súdu“) zrušil rozsudok krajského súdu č. k. 17 Co 113/2015-257 zo 17. februára 2016, ako aj uznesenie krajského súdu č. k. 17 Co 119/2015-261 zo 17. februára 2016. Najvyšší súd vo svojom uznesení konštatoval, že:

„So zreteľom na zákaz rozhodovania veci vylúčeným sudcom sa dovolací súd najprv zaoberal dovolacou námietkou o porušení tohto zákazu v odvolacom konaní. Z obsahu spisu dovolací súd zistil, že JUDr. Gabriela Janáková bola uznesením najvyššieho súdu z 29. októbra 2013 sp. zn. 7 Nc 55/2013 vylúčená z prejednávania a rozhodovania veci vedenej pod sp. zn. 17 Co 396/2013 (vec vedená na Okresnom súde Prievidza pod sp. zn. 9 C 154/2011) z dôvodu jej priateľského vzťahu k žalovanej. Rozhodovanie vylúčeným sudcom je vadou zakladajúcou nielen prípustnosť, ale zároveň dôvodnosť podaného dovolania, dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu ako aj uznesenie odvolacieho súdu zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie... Na základe výsledkov meritórneho dovolacieho prieskumu najvyšší súd uzatvára, že nerešpektovaním pravidla zákonného sudcu došlo v konaní k procesnej vade v zmysle § 237 ods. 1 písm. g/ O.s.p.“

3. Sťažovateľka vo svojej sťažnosti uvádza, že konanie o vrátenie daru pod sp. zn. 9 C 154/2011 nie je v dôsledku uznesenia najvyššieho súdu dosiaľ (ani po šiestich rokoch) právoplatne skončené.

3.1 Sťažovateľka v nadväznosti na závery najvyššieho súdu uvádza, že ak by vo veci sp. zn. 9 C 154/2011 bolo vydané rozhodnutie nezaujatým sudcom, ktoré by malo oporu vo vykonanom dokazovaní, okresný súd vo veci sp. zn. 12 C 18/2015 (t. j. v inom konaní vedenom pred okresným súdom) by nemohol založiť svoje rozhodnutie na nepreukázaných a nepodložených skutočnostiach. Závery zaujatých sudcov prvej a druhej inštancie vo veci sp. zn. 9 C 154/2011 zabránili sťažovateľke v riadnom uplatňovaní jej práv v ďalších konaniach.

3.2 Sťažovateľka zdôrazňuje, že sťažnosťou namieta výlučne porušenie práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru na nezávislý a nestranný súd a porušenie svojho práva vidí v nedodržaní zákonom ustanoveného postupu, ktorým sa oba sudy prvej a druhej inštancie z hľadiska aplikácie hmotného a procesného práva mali riadiť a neurobili tak.

3.3 V konaní na súde prvej a druhej inštancie vo veci sp. zn. 9 C 154/2011 konali podľa sťažovateľky sudy zaujaté, s neprimeraným ochranárskym prístupom voči jednej sporovej strane (žalobcom). Toto zneužívanie práva a nadržovanie malo za priamy následok úplné znemožnenie uplatňovania zákonom stanovených nárokov sťažovateľky.

4. Sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd o jej sťažnosti nálezom takto rozhodol:

„Ústavný súd Slovenskej republiky vyslovuje porušenie základného ústavného práva sťažovateľky [REDAKOVANÉ]... upraveného v čl. 46 ods.1 Ústavy a čl. 6 ods.1 dohovoru vzniknutého z dôvodu porušenia práva domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde v konaní vedenom na Okresnom súde Prievidza pod sp. zn. 9C/154/2011 a na Krajskom súde v Trenčíne pod sp.zn. 17Co/113/2015 a 17Co/119/2015.

Zaväzuje odporcu 2/, aby zaplatil sťažovateľke primerané peňažné zadosťučinenie vo výške 10.000,- € do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu

Zaväzuje odporcu 1/, aby zaplatil sťažovateľke primerané peňažné zadosťučinenie vo výške 5.000,- € do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Zaväzuje odporcov 1/ a 2/, aby v rovnakej lehote zaplatili spoločne a nerozdielne i náhradu trov právneho zastúpenia k rukám právneho zástupcu.“

II.

5. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

6. O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť vtedy, ak namietaným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom orgánu verejnej moci nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať tú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (porov. napr. I. ÚS 105/06, II. ÚS 66/2011, III. ÚS 155/09, IV. ÚS 35/02).

III.

7. Sťažovateľka namieta porušenie jej práv garantovaných čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom (nie rozhodnutiami) okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 154/2011 a postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 17 Co 113/2015, 17 Co 119/2015, ktorý má spočívať najmä v tom, že súdy nekonali nezaujato, čo napokon potvrdil už aj najvyšší súd, pretože svojím uznesením sp. zn. 2 Cdo 176/2016, 2 Cdo 177/2016 z 29. júna 2017 zrušil rozsudok krajského súdu č. k. 17 Co 113/2015-257 zo 17. februára 2016, ako aj uznesenie krajského súdu č. k. 17 Co 119/2015-261 zo 17. februára 2016. Sťažovateľka v prerokováwanej sťažnosti namieta neústavnosť napadnutého postupu okresného súdu a krajského súdu v občianskoprávnom konaní a zásah do jej ústavných práv, ktoré majú spočívať v tom, že okresný súd a krajský súd nepostupovali zákonným a ústavným spôsobom. Vec sa preto po uznesení najvyššieho súdu dostala opakovane do štádia konania pred krajským súdom a zrejme bude prejednávaná aj okresným súdom, a preto sťažovateľka musí neúmerne dlho čakať na meritórne rozhodnutie jej veci.

8. Ako to vyplýva z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy, právomoc ústavného súdu poskytovať ochranu základným právam a slobodám je daná iba subsidiárne, teda len vtedy, keď túto ochranu neposkytujú všeobecné súdy.

Ústavný súd v prvom rade konštatuje, že pokiaľ sťažovateľka namieta porušenie označených práv postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 154/2011, v tejto časti je potrebné jej sťažnosť odmietnuť pre nedostatok právomoci ústavného súdu, pretože uvedené konanie by malo byť skončené rozhodnutím vo veci samej, proti ktorému je bez akýchkoľvek pochybností prípustné odvolanie ako riadny opravný prostriedok, a preto právomoc poskytnúť ochranu označeným právam sťažovateľky podľa ústavy a dohovoru má krajský súd v rámci odvolacieho konania. Tým je zároveň vo vzťahu k okresnému súdu vylúčená právomoc ústavného súdu.

9. Z obsahu sťažnosti a jej petitu vyplýva, že sťažovateľka nebrojí proti konkrétnemu právoplatnému rozhodnutiu, opatreniu alebo inému zásahu, ale namieta samotný fakt, že konanie v jej veci sa nachádza na krajskom súde v dôsledku vrátenia veci zo strany najvyššieho súdu, ktorý jej ochranu už poskytol, keď zrušil napadnuté rozhodnutie krajského súdu pre nerešpektovanie zákonných ustanovení a pre rozhodovanie zaujatým sudcom.

Ústavný súd pripomína, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom ochranu základných práv a slobôd poskytuje v zmysle ústavy primárne všeobecné súdnictvo („*ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd*“) a ústavný súd až subsidiárne.

Princíp subsidiarity znamená, že ústavný súd poskytuje ochranu základným právam a slobodám iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri skúmaní podmienok konania o sťažnosti riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je ochrana základných práv a slobôd poskytovaná ústavným súdom prostredníctvom ústavou a zákonom o ústavnom súde upraveného konania o sťažnosti subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak o tejto ochrane nerozhodujú všeobecné súdy (porov. *mutatis mutandis* II. ÚS 13/01, IV. ÚS 102/09).

Pokiaľ bola náprava vo veci sťažovateľky vykonaná v rámci všeobecného súdnictva, ústavný súd v zásade nemôže vysloviť porušenie označeného základného práva (I. ÚS 191/06, IV. ÚS 263/08). V danej veci bola procesným ústavným právam sťažovateľky efektívne poskytnutá ochrana zo strany najvyššieho súdu (uznesením sp. zn. 2 Cdo 176/2016, 2 Cdo 177/2016 z 29. júna 2017), a preto sťažovateľkin návrh možno vnímať ako návrh na duplicitné konštatovanie porušenia jej ústavných práv, čo je neprípustné. Navyše, v samotnom meritórnom odvolacom konaní pred krajským súdom sťažovateľka bude mať možnosť uplatniť všetky jej procesné práva, a preto je jej sťažnosť napádajúca postup krajského súdu v prebiehajúcom konaní neprípustná. Vzhľadom na uvedené skutočnosti bolo potrebné sťažnosť vo vzťahu ku krajskému súdu odmietnuť pre neprípustnosť.

10. Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti ústavný súd odmietol sťažnosť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku svojej právomoci, ako aj pre jej neprípustnosť.

11. Nad rámec uvedeného ústavný súd poukazuje na to, že ak sťažovateľka namieta, že po vrátení veci najvyšším súdom na krajský súd sa o veci sťažovateľky meritórne nerozhodlo už šesť rokov, signalizuje tento postup súdov možné prietahy v konaní. V tomto smere však sťažovateľka nenavrhol v petite ani v odôvodnení sťažnosti vyslovenie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy alebo práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu alebo krajského súdu. Naopak, sťažovateľka výslovne v sťažnosti uvádza, že *„sťažnosťou namieta výlučne porušenie práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru na nezávislý a nestranný súd“*, a preto sa „zbytočné prietahy“ nemohli stať predmetom prieskumu ústavného súdu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. novembra 2017